

**Stanowisko Koalicji dla Psychoterapii wobec propozycji otwarcia dostępu do zawodu
psychoterapeuty dla szerokiego grona absolwentów studiów wyższych zawartej w poselskim
projekcie ustawy o zawodzie psychoterapeuty oraz samorządzie zawodowym**

Porozumienie Koalicja dla Psychoterapii (KdP) zrzesza naukowców zatrudnionych w jednostkach o najwyższej kategorii naukowej (A+) w dyscyplinie psychologia, tj. Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie SWPS, Uniwersytecie Warszawskim i Instytucie Psychologii Polskiej Akademii Nauk. Celem Koalicji jest promowanie podejścia opartego na dowodach naukowych w psychoterapii, dzielenie się ekspertyzą, konsultowanie rozwiązań polityki zdrowotnej oraz rozpowszechnianie wiedzy o skutecznych metodach psychoterapii.

W trosce o bezpieczeństwo pacjentów i zapewnienie im najwyższej jakości usług psychoterapeutycznych, chcemy odnieść się do tych zapisów projektu *ustawy o zawodzie psychoterapeuty oraz samorządzie zawodowym*, które umożliwiają wykonywanie zawodu psychoterapeuty przez absolwentów dowolnego kierunku studiów wyższych. **Jako naukowcy jesteśmy głęboko zaniepokojeni pojawiającymi się w przestrzeni publicznej nieścisłościami w interpretacji danych z badań nad rolą tzw. bazowego wykształcenia wyższego psychoterapeutów, czyli wykształcenia uzyskanego w trakcie studiów magisterskich, poprzedzających kształcenie w szkole psychoterapii i certyfikację. Apelujemy, aby w toku prac nad tak ważną regulacją opierać się na rzetelnych danych oraz prezentować ich adekwatną interpretację.**

Na podstawie oceny dostępnych danych proponujemy, aby jako dopuszczalne bazowe wykształcenie wyższe osób wykonujących zawód psychoterapeuty uznawać tylko wykształcenie w dyscyplinach: **psychologia, pedagogika, medycyna, praca socjalna, resocjalizacja oraz pielęgniarstwo**. Analiza dotychczasowych badań wykazała, iż psychoterapeuci posiadający wskazane wyżej wykształcenie bazowe (określane też jako „wykształcenie pomocowe”) nie różnią się między sobą w zakresie skuteczności prowadzonej psychoterapii (np. przegląd badań opisany przez R. Styłę, 2024). Jednocześnie nie istnieją dowody empiryczne, które potwierdzałyby, że rozszerzenie dostępu do zawodu psychoterapeuty na osoby legitymujące się innym bazowym wykształceniem wyższym (takim jak np. archeologia, prawo, językoznawstwo, itd.) gwarantuje skuteczność terapii oraz bezpieczeństwo pacjenta. Brak tego typu dowodów jest związany z tym, że w większości krajów regulujących wykonywanie zawodu psychoterapeuty, do kształcenia dopuszcza się jedynie osoby z bazowym wykształceniem pomocowym. Restrykcyjne wymagania dotyczące wykształcenia bazowego psychoterapeutów obowiązują przykładowo we Francji, Liechtensteinie, Słowacji, Szwajcarii, Węgrzech i Włoszech, które dopuszczają do szkolenia w psychoterapii tylko absolwentów psychologii i medycyny (Leireiter i Weise, 2019). Holandia i Szwecja ograniczają tę listę wyłącznie do psychologii, Luksemburg i Niemcy rozszerzają ją o absolwentów studiów magisterskich z psychoterapii (Hunt et al., 2021; https://www.gesetze-im-internet.de/psychthg_2020/BJNR160410019.html), a Chorwacja o magistrów pracy socjalnej, terapii rewalidacyjnej, pedagogiki, pedagogiki społecznej i logopedii (Hunt et al., 2021; <https://www.europsyche.org/About/Situation-of-Psychotherapy-in-Various-Countries>).

Domagając się otwarcia dostępu do zawodu psychoterapeuty szerokiemu gronu absolwentów, zwolennicy takiego rozwiązania przywołują badania, które nie są adekwatnym źródłem dowodów naukowych we wspomnianej dyskusji (np. Grupa Robocza ds. pracy nad ustawą o zawodzie psychoterapeuty: <https://zawodpsychoterapeuta.pl/wyksztalcenie-bazowe/>). Koalicja dla Psychoterapii zwraca uwagę, że dane prezentowane w tych badaniach dotyczą psychoterapii świadczonej przez osoby bez gruntownego wykształcenia kierunkowego i specjalistycznego. Takimi osobami są np. krewni pacjentów (Creswell i in., 2017), wolontariusze (Au i in., 2015), tzw. eksperci przez doświadczenie (Magidson i in., 2021; Giusto i in., 2022) czy konsultanci po krótkim szkoleniu (Löfving-Gupta i in., 2021; Neuner i in., 2008). W przytaczanych badaniach osoby te nie prowadzą samodzielnej praktyki psychoterapeutycznej, nie stawiają diagnoz, nie układają planu leczenia, nie określają efektów swojej pracy, a jedynie stosują jeden, z góry określony protokół terapeutyczny oraz na ogół nie biorą odpowiedzialności za pacjentów. Analogicznie do innych zawodów, które wymagają

specjalistycznego wykształcenia, zastosowanie tego rodzaju rozumowania mogłoby prowadzić do wniosku, że osoby bez odpowiedniego wykształcenia medycznego mogą być dopuszczane do specjalizacji pielęgniarских czy ratownictwa medycznego, ponieważ istnieją badania, w których z powodzeniem stosowały zastrzyki w opiece paliatywnej (Healy i in., 2018), szczepionki (Yee i in., 2024), opatrunki hemostatyczne (Goolsby i in., 2019) czy resuscytację krążeniowo-oddechową i używały defibrylatorów (Castrén i in., 2004; Villalobos i in., 2019).

Wobec braku empirycznych dowodów skuteczności terapii dostarczanej przez osoby nieposiadające wykształcenia pomocowego rekomendujemy, aby w podejmowaniu decyzji o wykształceniu bazowym psychoterapeutów oprzeć się na dostępnych badaniach naukowych i solidnych podstawach teoretycznych, które wskazują, że tylko niektóre kierunki studiów zapewniają odpowiednią wiedzę o funkcjonowaniu psychologicznym człowieka, a także kompetencje do stosowania metod diagnostycznych oraz do oceny stosowanych metod w wybranych kontekstach klinicznych, niezbędne do prowadzenia skuteczniejszej psychoterapii (np. Chen i in., 2025; Hill i Norcross, 2023). Warto też podkreślić, że kształcenie bazowe w zawodach pomocowych (zwłaszcza medycynie, położnictwie i psychologii) wymaga przyswojenia wiedzy o podstawach naukowych metod pracy z pacjentem, a także przygotowuje absolwentów do kontaktu z pacjentem dzięki szkoleniu teoretycznemu, symulacjom klinicznym, obserwowaniu pracy doświadczonych praktyków oraz podejmowaniu kontaktów z pacjentem pod ich opieką, a z czasem samodzielnie. Rozszerzenie dostępu do zawodu psychoterapeuty na absolwentów kierunków innych niż pomocowe nie gwarantuje takiego gruntownego przygotowania.

Uzupełniając powyższe argumenty, proponujemy, aby w podejmowaniu decyzji o wykształceniu bazowym psychoterapeutów uwzględnić również argumenty z zakresu prawa porównawczego: większość krajów europejskich, w których zawód psychoterapeuty jest od lat uregulowany, konsekwentnie dopuszcza do szkolenia do zawodu wyłącznie absolwentów z wąskiego zakresu kierunków bazowych, minimalizując ryzyko obniżenia jakości i bezpieczeństwa stosowania psychoterapii.

Koalicja dla Psychoterapii od momentu wniesienia na ręce Marszałka Sejmu poselskiego projektu ustawy o zawodzie psychoterapeuty oraz samorządzie zawodowym prezentowała stanowisko oparte na analizie dostępnych danych empirycznych, jasno wskazując na brak podstaw do rozszerzenia dostępu do zawodu dla szerokiego grona absolwentów różnych kierunków. Mając na względzie dobro pacjentów, jakość psychoterapii oraz rozwój zawodu w Polsce, domagamy się utrzymania wskazanego przez Koalicję ograniczenia zakresu dopuszczalnego wykształcenia bazowego do wymienionych kierunków: psychologia, pedagogika, medycyna, praca socjalna, resocjalizacja oraz pielęgniarstwo.

Przedstawiciele Koalicji deklarują gotowość do kontynuowania rozmów nad wprowadzeniem takich zmian w proponowanych regulacjach, które umożliwią polskim pacjentom korzystanie z psychoterapii zgodnej z najwyższymi europejskimi standardami naukowymi i etycznymi. Mamy nadzieję, że nasz głos - przedstawicieli świata nauki i liczących się ośrodków naukowych - zostanie wysłuchany.

W imieniu Koalicji dla Psychoterapii

dr hab. Jarosław Michałowski, prof. Uniwersytetu SWPS

Przewodniczący Zespołu Roboczego

Cytowane pozycje:

- Au, A. (2015). Developing volunteer-assisted behavioral activation teleprograms to meet the needs of Chinese dementia caregivers. *Clinical Gerontologist*, 38(3), 190-202.
- Castrén, M., Nurmi, J., Laakso, J. P., Kinnunen, A., Backman, R., & Niemi-Murola, L. (2004). Teaching public access defibrillation to lay volunteers—a professional health care provider is not a more effective instructor than a trained lay person. *Resuscitation*, 63(3), 305-310.
- Chen, C., Zhang, Y., Guo, Q., Wang, X., & Chen, S. (2025). Core Competencies for Psychological Counselors: A Scoping Review. *Behavioral Sciences*, 15(2), 147.
- Creswell, C., Violato, M., Fairbanks, H., White, E., Parkinson, M., Abitabile, G., ... & Cooper, P. J. (2017). Clinical outcomes and cost-effectiveness of brief guided parent-delivered cognitive behavioural therapy and solution-focused brief therapy for treatment of childhood anxiety disorders: a randomised controlled trial. *The Lancet Psychiatry*, 4(7), 529-539.
- Giusto, A. M., Ayuku, D., & Puffer, E. S. (2022). Learn, Engage, Act, Dedicate (LEAD): development and feasibility testing of a task-shifted intervention to improve alcohol use, depression and family engagement for fathers. *International Journal of Mental Health Systems*, 16(1), 16.
- Goolsby, C., Rojas, L., Moore, K., Kretz, E., Singletary, E., Klimczak, V., & Charlton, N. (2019). Layperson ability and willingness to use hemostatic dressings: a randomized, controlled trial. *Prehospital Emergency Care*, 23(6), 795-801.
- Healy, S., Israel, F., Charles, M., & Reymond, L. (2018). Laycarers can confidently prepare and administer subcutaneous injections for palliative care patients at home: a randomized controlled trial. *Palliative medicine*, 32(7), 1208-1215.
- Hill C. E., Norcross J. C. (2023). *Psychotherapy skills and methods that work*. Oxford University Press.
- Hunt, P., Laurinaitis, E., & Young, C. (2021). EAP Statement on the legal Position of Psychotherapy in Europe. *European Association for Psychotherapy, Austria*.
- Jobst, A., Brakemeier, E. L., Buchheim, A., Caspar, F., Cuijpers, P., Ebmeier, K. P., ... & Padberg, F. (2016). European Psychiatric Association Guidance on psychotherapy in chronic depression across Europe. *European Psychiatry*, 33(1), 18-36.
- Löfving-Gupta, S., Wijk, K., Warner, G., & Sarkadi, A. (2021). Readiness of allied professionals to join the Mental Health Workforce: a qualitative evaluation of trained lay trauma counsellors' experiences when refugee youth disclose suicidal ideation. *International journal of environmental research and public health*, 18(4), 1486.
- Magidson, J. F., Regan, S., Powell, E., Jack, H. E., Herman, G. E., Zaro, C., ... & Wakeman, S. E. (2021). Peer recovery coaches in general medical settings: changes in utilization, treatment engagement, and opioid use. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 122, 108248.
- Neuner, F., Onyut, P. L., Ertl, V., Odenwald, M., Schauer, E., & Elbert, T. (2008). Treatment of posttraumatic stress disorder by trained lay counselors in an African refugee settlement: a randomized controlled trial. *Journal of consulting and clinical psychology*, 76(4), 686.
- Styła, R. (2024). Znaczenie bazowego wykształcenia psychoterapeutów dla efektywności psychoterapii – wyniki badań naukowych. <https://sekcjanaukowapsychoterapii.org/wp-content/uploads/2024/10/Styla-2024.-Znaczenie-bazowego-wyksztalcenia-psychoterapeutow.pdf>. Dostęp 25.08.2025 r.
- Villalobos, F., Del Pozo, A., Rey-Reñones, C., Granado-Font, E., Sabaté-Lissner, D., Poblet-Calaf, C., ... & Flores-Mateo, G. (2019). Lay people training in CPR and in the use of an automated external defibrillator, and its social impact: a community health study. *International journal of environmental research and public health*, 16(16), 2870.
- Yee, R., Raymond, C., Strong, M., Seeton, L., Kothari, A., Lo, V., ... & Orkin, A. M. (2024). Effectiveness, acceptability, and potential of lay student vaccinators to improve vaccine delivery. *Canadian Journal of Public Health*, 115(5), 746-755.